

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
імені Івана Боберського

Криштанович С. В.

Лекція 6
ТЕХНОЛОГІЯ ПРОЄКТНОГО НАВЧАННЯ (МЕТОД ПРОЄКТІВ)
з навчальної дисципліни
ПРАКТИКУМ «АВТОРСЬКІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ»
Для аспірантів спеціальностей
014 Середня освіта (за предметними спеціалізаціями),
017 Фізична культура і спорт
Рівня освіти: Доктор філософії

“ЗАТВЕРДЖЕНО”
на засіданні кафедри педагогіки та психології
“__” серпня 202__ року № __
Зав.каф _____ В. Ф.

Соловйов

© Криштанович С. В.

План

1. Мета технології проєктного навчання
2. Алгоритм технології проєктного навчання та структура діяльності учня чи студента і педагога
3. Телекомунікаційні проєкти
4. Вимоги до організації проєктивної освіти

1. Мета технології проєктного навчання.

Ідея включення проєктної діяльності в освітній процес була запропонована американським педагогом і філософом Джоном Дьюї більше століття тому. Вперше у вітчизняній педагогіці актуальність цієї проблеми вивчав О. Макаренко, який в результаті своєї новаторської педагогічної діяльності дійшов висновку про проєктування особистості як суб'єкта педагогічної праці. Таку думку не раз висловлював В. Сухомлинський, багатогранну педагогічну спадщину якого проймає ідея проєктування людини. Визначення суті проєктування як педагогічного явища є досить складним, бо надзвичайно складними і багатоцінними є система проєктування і сам педагогічний процес. Саме слово «проєкт» у перекладі з латинської мови означає «кинутий уперед, задум, план» тощо.

Проєктування в загальному його розумінні - це науково обґрунтована побудова системи параметрів майбутнього об'єкта чи якісно нового стану існуючого проєкту прототипу передбачуваного або можливого об'єкта стану чи процесу. **Проєктування** – особливий тип інтелектуальної діяльності, відмінною особливістю якої є перспективна орієнтація, практично спрямоване дослідження.

Проєктне навчання має особистісне – орієнтований характер, оскільки воно орієнтується на самостійну діяльність здобувачів – індивідуальну, парну або групову. Передбачає розв'язання здобувачем або групою здобувачів певної проблеми, яка вимагає, з одного боку, використання різних засобів та методів навчання, з іншого – інтегрування знань та умінь із різних галузей як інтелектуальної, так і практичної діяльності. Отже, **суть проєктної**

технології полягає в гармонійному поєднанні академічних знань із прагматичними.

Метою проєктного навчання є формування таких умов навчального процесу, за яких його результатом стає здобуття індивідуального досвіду проєктної діяльності здобувача.

Основними завданнями виступають:

а) навчання здобувача здобувати знання самостійно, уміти застосовувати їх не лише в стандартних, але й у нестандартних ситуаціях;

б) сприяння здобувачеві у здобутті здатності, працюючи в різноманітних групах, виконувати різноманітні соціальні ролі: виконавця, лідера, посередника;

в) розширення кола спілкування здобувачів, знайомство з різними культурами, формування вмінь різнобічного огляду проблем;

г) прищеплення здобувачам здатності користуватися дослідницькими прийомами та методами у навчально-пізнавальній діяльності.

Оскільки навчання – це соціальна активність, яка відбувається в межах учнівських груп, культури та минулого досвіду, через проєктне навчання учні мають можливість використовувати не лише знання з навчальних дисциплін, а й **вчитися вести перемовини, ухвалювати спільні рішення, нести відповідальність** відповідно до ролі в навчальній команді й разом інтерпретувати результати своєї діяльності.

Це також дає можливість вчителям побачити учнів у новому світлі, допомагати їм розвивати вроджені здібності в новий спосіб, що не вдається часом у традиційній системі уроку. Крім того, **часто проєктне навчання реалізується через міждисциплінарні зв'язки, що виходять за межі програми одного конкретного предмету.** Це значно розширює можливості вчителя і сприяє креативності, а учні/студенти часто мають завдання, у процесі вирішення яких отримують практичні навички, непередбачені в теоретичній частині навчального процесу.

Тобто навчання відбувається природним шляхом, ненав'язливо, адже ціль – не вивчити, а виконати завдання, отримати результат, що дійсно мотивує дітей.

«Проектна наука – це захопливий спосіб вивчати навколишній світ. Зосереджуючи увагу на основних ідеях разом із практикою та перехресними поняттями, класні кімнати стають навчальними середовищами, де викладачі й студенти беруть участь у моделюванні та проведенні досліджень, формуванні та обговоренні гіпотез, що підтверджуються доказами й міркуваннями» (Крайсік, 2015).

Ця технологія має сприяти появі власних проєктів учнів чи студентів та навчанню їх способам вирішення проєктів. Проєкт, як правило, має міждисциплінарний характер і інтегрує інформацію з різних навчальних дисциплін.

Метод проєктів дозволяє організувати справжню дослідницьку творчу самостійну діяльність протягом всього навчального часу, який відведено на вивчення предмету, використовуючи при цьому усю різноманітність методів і форм самостійної пізнавальної, практичної та художньо-творчої роботи. Проєктна форма педагогічної діяльності ефективна тільки в контексті загальної концепції навчання і виховання. Вона пропонує відмовитись від авторитарних методів навчання та передбачає продумане й концептуально обґрунтоване поєднання різноманітних методів, форм і засобів навчання.

Реалізація проєктної діяльності передбачає спеціальну підготовку як педагога, так і студентів.

Можна спробувати узагальнити та виділити деякі **вимоги до викладача-організатора проєктної діяльності**:

- уміння відібрати найцікавіші та практично значущі теми проєктів;
- володіння достатнім арсеналом дослідницьких, пошукових методів, уміння організувати дослідницьку самостійну роботу студентів;
- переорієнтація навчально-виховної роботи з предмету на введення різноманітних видів самостійної діяльності студентів, на перевагу індивідуальних, парних, групових видів самостійної роботи дослідницького,

пошукового, творчого плану. В цьому випадку педагог займає важливу, але не домінуючу позицію, виконує функції наставника чи консультанта, він відіграє роль не тільки організатора, але й учасника такого навчального процесу, який будується як діалог студентів з пізнавальною реальністю, з іншими людьми, як збагачення їх цілісного досвіду. Тобто, мова йде про розвиваюче навчання, яке передбачає володіння педагогом такими якостями, як:

- володіння мистецтвом комунікації, уміння організовувати та вести дискусії, не нав'язуючи свою точку зору; здібність генерувати нові ідеї, спрямовувати студентів на пошуки шляхів вирішення поставлених проблем; уміння встановлювати та підтримувати у групі стійкий, позитивний настрій;

- володіння інформаційною грамотністю (орієнтація у друкованих джерелах інформації, аудіовізуальна культура, володіння комп'ютерними технологіями);

- володіння методикою інтеграції знань для вирішення проблематики вибраних проєктів.

Спробуємо також сформулювати *вимоги до студентів*:

- знання та володіння основними дослідницькими методами (аналіз літератури, пошук нових джерел інформації, збір та обробка даних, наукове пояснення отриманих результатів, бачення нових проблем, гіпотез, методів їх вирішення);

- володіння комп'ютерними технологіями для ведення та редагування інформації (текстової, графічної), уміння працювати з аудіовізуальною та мультимедіа технікою (за необхідністю);

- володіння комунікативними навичками;

- уміння інтегрувати раніше отримані знання із різних навчальних дисциплін для вирішення пізнавальних завдань.

Метод проєктів орієнтований на самостійну діяльність студентів – індивідуальну, парну, групову, яку вони виконують протягом певного часу. Робота над проєктом завжди передбачає вирішення певної проблеми, яка вимагає, з одного боку, використання різноманітних методів, засобів навчання, а з іншого, – інтегрування знань, умінь з різних творчих галузей.

Вибір тематики проєктів у різних ситуаціях може варіюватися. Тобто, проєкт потребує від студентів не лише уміння орієнтуватися в об'ємі інформації з предмету, але й виявлення творчих здібностей, наявності уяви, уміння синтезувати художню інформацію та надавати проєкту художню форму, адекватну змісту предмету, який вивчається.

Виконання проєкту як додаткової творчої роботи з предмету, не пов'язаної безпосередньо з вивченням програмного матеріалу, дозволяє узагальнити отримані виконавцями знання, оцінити здібності студентів до міжпредметної інтеграції та їхній творчий потенціал у виборі й обґрунтуванні теми, пошуку необхідної інформації тощо.

2. Алгоритм технології проєктного навчання та структура діяльності учня чи студента і педагога

Алгоритм технології проєктного навчання та структура діяльності учня чи студента і педагога мають такий вигляд:

1 етап – підготовка проєкту:

- визначається тема і мета;
- студенти (учні) обговорюють предмет дослідження з педагогом, одержують консультації, формулюють мету, а педагог розкриває перспективи дослідження, мотивує, консультує;

2 етап – планування:

- визначаються джерела інформації, способи збору й аналізу інформації, форми звіту, критерії оцінки результатів і процесу, розподіл ролей (дослідник, секретар, редактор, доповідач, референт, експерт тощо);
- студенти (учні) виробляють план дій, формулюють завдання дослідження, а педагог коректує, пропонує ідеї, допомагає прогнозувати результат;

3 етап – дослідження:

- підбір інформації, вирішення поставлених завдань здійснюють студенти (учні) з використанням відповідного інструментарію (інтерв'ю, опитування, спостереження, експеримент, робота з довідковою літературою

тощо), а педагог опосередковано спостерігає, допомагає (у разі потреби), консультує;

4 етап – узагальнення результатів дослідження:

– студенти (учні) аналізують інформацію, структурували її, формулюють висновки, а педагог консультує;

5 етап – звіт-подання результатів:

– студенти (учні) звітують у формі усної доповіді, співдоповідей, рефератів, курсових робіт, стендового матеріалу, письмових звітів, брошур тощо, а педагог на рівних зі учнями чи студентами, разом з експертами слухав, ставив запитання, коректував;

6 етап – завершальний, оцінка результатів і процесу:

– студенти (учні) брали участь у визначенні рейтингу учасників проєкту, застосовувалася і самооцінка, а педагог оцінював роботу учнів чи студентів і експертів з урахуванням думок учасників проєкту, мотивував подальші дослідження (особливо тих учнів чи студентів, які виявили дослідницький потенціал).

3. Телекомунікаційні проєкти

Телекомунікаційні проєкти у сучасній системі освіти є найбільш перспективними і результативними. Однак вони мають відповідати основним вимогам методу проєктів:

1) наявність значимої в дослідницькому, творчому плані проблеми – завдання, яке вимагає інтегрованого знання, дослідницького пошуку для його вирішення;

2) практична, теоретична, пізнавальна значимість передбачуваних результатів;

3) самостійна (групова, парна, індивідуальна) діяльність учнів чи студентів;

4) структурування змістовної частини проєкту;

5) використання дослідницьких методів: визначення проблеми і завдань дослідження, що впливають з неї; висунення гіпотези щодо їх вирішення;

обговорення методів дослідження, оформлення кінцевих результатів, аналіз отриманих даних, підведення підсумків, коректування, висновки;

б) використання в ході спільного дослідження методів «мозкової атаки», «круглого столу», статистичних методів, творчих звітів тощо.

Серед *типів телекомунікаційних проєктів* виділяються:

- дослідницькі;
- творчі;
- пригодницькі, ігрові;
- інформаційні;
- практично орієнтовані;
- літературно-творчі;
- природничо-наукові;
- екологічні;
- економічні;
- лінгвістичні;
- культурологічні;
- рольові;
- спортивні;
- географічні;
- історичні;
- музичні тощо.

А серед *форм організації роботи за технологіями телекомунікаційних проєктів*: телеконференції, листування учасників (індивідуальне, парне, групове) через телекомунікаційний зв'язок «комп'ютер – комп'ютер», спільні дослідження (у тому числі і міжнародні), дискусії тощо.

4. Вимоги до організації проєктивної освіти

Вимоги до організації проєктивної освіти й використання інформаційно-телекомунікаційних та інтерактивних технологій навчання учнів чи студентів мають враховувати, що основою проєктування є прогнозування можливостей навчальної діяльності кожного учня чи студента, конструювання певних її

якостей, моделювання стратегії навчальної діяльності учнів чи студентів, планування заходів щодо реалізації певних стратегій.

Виявлено дев'ять вимог до ефективної організації проєктивної освіти і проєктного навчання учнів чи студентів:

- гетерогенність і складність освітнього середовища;
- гнучкість і керованість освітнього процесу;
- автентичність (за В. Давидовим і Г. Ковальовим);
- взаєморозуміння й задоволення взаєминами всіма суб'єктами освітнього процесу;
- переважно позитивний настрій всіх суб'єктів освіти;
- авторитетність педагогів;
- участь всіх суб'єктів в управлінні освітнім процесом;
- згуртованість і свідомість всіх суб'єктів;
- продуктивність взаємодії у навчальному компоненті освітнього процесу (Л. Божович, А. Запорожець, В. Сухомлинський та ін.).

Коротко викладемо суть названих вимог.

Організація гетерогенної й складної (інформаційно і предметно) структури освітнього середовища створює можливість не лише знаходити, а й конструювати предмети своєї моторної, сенсорної, маніпулятивно-пізнавальної, ігрової і художньої активності. Різноманітне і структурно складне освітнє середовище пропонує комплекс різноманітних можливостей, стимулює прояв самостійності й активності учня чи студента.

Організація гнучкості й керованості освітнього середовища забезпечує можливість прояву творчої активності учня чи студента, що створює унікальні дидактичні можливості для педагогів – спонукати учнів чи студентів до активності, прийняття самостійних рішень не тільки вербальними засобами, а й шляхом відповідної оперативної зміни просторово-предметного довкілля.

Організація автентичності (життєвої доцільності) освітнього середовища забезпечує суб'єктам освітнього процесу можливість навчатися у найбільш сприятливому для них темпі, відповідно до вікових, статевих, індивідуальних особливостей.

Взаєморозуміння й задоволення взаєминами обумовлюється перш за все доброзичливістю, домінуванням взаємного позитивного ставлення суб'єктів один до одного.

Переважання позитивного настрою обумовлюється спільною підготовкою до якихось цікавих, радісних подій, участю суб'єктів освітнього процесу в ігрових ситуаціях. Підготовка до емоційно значних подій (конференцій, свят, вечорів, виставок, фестивалів тощо) викликає позитивні емоції, оптимізм, впевненість у цікавому й насиченому завтрашньому дні. Гра в освітньому процесі створює можливість виявлення творчої активності учня чи студента.

Авторитетність педагогів є особливою важливою в умовах особистісно орієнтованого освітнього середовища, коли система взаємин педагогів і учнів чи студентів будується на суб'єкт-суб'єктній основі; в освітній діяльності стверджується демократичний стиль управління, неприйнятним стає авторитарний.

Участь усіх суб'єктів в управлінні освітнім процесом забезпечує становлення соціальної активності особистості учня чи студента. Діяльність, здійснювана суб'єктами в освітньому процесі, може мати розвиваючий характер тільки тоді, коли учасники самі переживають процес цієї діяльності, психологічно залучені до неї.

Згуртованість і свідомість є необхідною передумовою навчальної діяльності учнів чи студентів, «інструментом» особистісного розвитку кожного суб'єкта освітнього процесу.

Продуктивність взаємодії в навчальному компоненті освітнього процесу також відіграє значну роль у організації проєктивної освіти учнів чи студентів. Якщо будуть забезпечені всі вищезазнані умови, буде створено комплекс розвиваючих можливостей, а навчальний компонент освітнього процесу залишиться на низькому рівні, то такий заклад освіти не можна вважати якісним і розвивальним. Закономірним буде намагання учнів чи студентів віддати перевагу закладу освіти, який гарантує формування відповідної компетентності.